

Lappi-brändi ja lappilaiset identiteetit

Maria Lähteenmäki (toim.): Alueiden Lappi. Lapin yliopistokustannus, Rovaniemi 2006. 219 s.

■ Toimittamassaan kirjassa Maria Lähteenmäki jatkaa lappilaisten identiteettien tarkastelua, joka oli teemana jo hänen tutkimuksessaan *Kalotin kansaa* (2004). *Alueiden Lappi* purkaa ajatusta Lapista yhteinäisenä alueena, jota määrittelevät tietyt yleisesti tunnetuiksi ajatellut piirteet. Se on kirja paitsi erämaiden, myös kaupunkien Lapista, puuteollisuudesta, Tornionjokilaaksosta, punaisesta Koillis-Lapista sekä kansatieteen ja naiskirjallisuuden Lapeista. Poronhoidosta ei tässä kirjassa kirjoiteta.

Useimmissa artikkeleissa tiettyä aluetta tarkastellaan jonkin teeman kautta. Tämä on onnistunut ratkaisu. Jarkko Saarisen artikkeli käsittelee Lappia erämaana, tai pikemminkin eri erämaadiskurssien risteyskohtana. Nämä muodostavat usein sen Lappi-kuvan, johon Etelä-Suomessa törmää: saamelaisten ja peräpohjalaisien elinkeino-erämaa, suojeltu villi erämaa, tai turistien romanttinen erämaa. Maria Lähteenmäen oma teksti käsittelee Lapin läänin syntyä sekä vanhan Kemin Lapin käsitteellistä, kulttuurillista ja sosiaalista katoamista 60-luvun rakennemuutoksessa. Lähteenmäki

tarkastelee tätä kehitystä yksilön ja yhteisöjen traagiikan sekä lappilaisen identiteetin rakentamisen kautta.

Niko Hänninen kirjoittaa Meri-Lapin alueen ominaispiirteistä Perämeren rannikkoalueen metsäteollisuuden näkökulmasta. Vastaavasti Ulla Aatsingin artikkeli rakentaa Koillis-Lapin paikalliskuvaa alueen ”punaisten yhteisöjen” ja poliittisen historian avulla. Janne Heikkinen lähestyy Tornionjokilaaksoa meän kielen kautta. Artikkelin poukkoilu lestadiolaisuuden liepeillä antaa tosin sekavan vaikutelman. Marianne Junnilan nykyrovanimeläistä identiteettiä haastattelujen avulla tutkiva artikkeli asettuu hyvin vuoropuheluun historiallisia ja kirjallisia aineistoja käyttävien tekstien kanssa. Hanna Snellman analysoi Lapin alueiden muotoutumista kansatieteellisissä kirjoissa. Vaikka artikkelissa on monia kiinnostavia havaintoja, sitä vaivaa tietty horjuvuus: onko tavoitteena eri lappilaisien kulttuurialueiden tunnistaminen, vai kansatieteen piirissä konstruoidun kuvan Lapista analysoiminen?

Lopuissa kirjan teksteissä alueet jäävät taka-alalle. Eräät näistä tuovat lisänäkökulmia kirjan alkuosan artikkeleihin. Tuija Hautala-Hirviojan essee Maija Kellokummusta luo näkökulman taiteilijoiden ja sukupuoliroolien Lappiin, ja liittyy esimerkiksi Aatsingin tekstiin Koillis-Lapista, sekä Heikkisen lestadiolaisuus-viitteisiin. Anna Partasen teksti pohtii Etelä-Suomen syrjäseutujen lappalaismuistoja, ja paikallisentiteetin rakentumista tätä kautta. Toiseus on liitetty suo-

malaisessa perinteessä tiiviisti lappalaisuuteen.

Päivi Rahikaisen museoita kuvaava teksti jää luettelomaiseksi, vaikka museoiden merkitystä paikallisidentiteetille sivutaan. Juha Pentikäisen tekstiin taas on yhdistetty šamanismin tutkimuksen oppihistoriaa, erään kansanrunon analyysi, sekä hajanaisia huomioita šamanismin nykyilmitymistä. Kirjan kokonaisuus olisi hyötynyt enemmän esimerkiksi Saamenmaan tarkastelusta alueellisesta näkökulmasta. Vastaavasti lestadiolaisuus ja sen eri puolilla Lappia vallalla olevat suuntauksat olisivat ansainneet oman arviointinsa.

Entä mikä on Suomen Lapin asema suhteessa muiden maiden Lappeihin? Jarmo Lähteenmäen teksti, joka käsittelee EU:n pohjoista ulottuvuutta, pohtii mitkä teemat olisivat mielekkäitä syksyllä 2006 (!) hanketta jatkettaessa – mutta ei analysoi, miten ja miksi EU määrittelee pohjoisen ulottuvuuden kuten se sen tekee.

Kirjassa on monia kiitettäviä piirteitä: toimittajalla on näkemys siitä, mitä hän haluaa; mukana on eri yliopistojen ja eri oppialojen tutkijoita; tietyt teemat, erityisesti kysymys identiteetistä, toistuvat artikkeleissa ja liittävät pintatasoltaan erilliset tekstit toisiinsa.

Aluenäkökulma antaa tilaa monipuolisen kuvan muodostamiseen kuvatuista ilmiöistä. Mielestäni kirja onnistuu johdattamaan lukijansa nykypäivän Lapin ja sen tutkimuksen pariin jopa paremmin kuin pari vuotta sitten ilmestynyt laaja mutta sekava kokoelma *Lappi. Maa, kansat, kulttuurit* (SKS 2003). Monissa artikkeleissa kirjoittajien omat kokemukset on kriittisesti kudottu osaksi tekstiä. Seurauksena on näkökulmien omaehtoisuus ja vakuuttavuus: kirja tuntuu käsittelevän seikkoja, joilla on merkitystä – myös kirjoittajille itselleen.

Ville Vuolanto